

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені АДМІРАЛА МАКАРОВА

ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК НУК

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 18

Миколаїв
2025

Редакційна колегія збірника:

Берестнєв В. Б., заслужений тренер (Миколаїв);
Бобіна О. В., канд. іст. наук, доц. (Миколаїв);
Гогоренко О. В., канд. філол. наук (Миколаїв);
Деркач В. М., заслужений тренер, канд. наук
з фіз. виховання та спорту, доц. (Миколаїв);
Карсканова С. В., канд. психол. наук, доц. (Миколаїв);
Коваль С. С., канд. фіз.-мат. наук, доц. (Миколаїв);
Матвієнко Л. В., канд. іст. наук, доц. (Миколаїв);
Матійко О. В., заслужений діяч мистецтв (Миколаїв);
Міняйлова А. В., канд. пед. наук, доц. (Миколаїв);
Наливайко В. С., канд. техн. наук, проф. (Миколаїв);
Трибулькевич К. Г., д-р пед. наук, доц. (Київ);
Філатова О. С., д-р філол. наук, проф. (Миколаїв);
Філіппова Н. М., канд. філол. наук, проф. (Миколаїв);
Чугуєва І. Є., канд. психол. наук, доц. (Миколаїв);
Шаповалова І. В., канд. філос. наук, доц. (Миколаїв)

Відповідальний за випуск: **Бобіна О. В.**

*Друкується за рішенням Вченої ради
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
(протокол № 4 від 26.11.2025 р.)*

Гуманітарний вісник НУК: збірник наукових праць. — Випуск 18. —
Г 94 Миколаїв : Іліон, 2025. — 156 с.

У віснику опубліковані статті, що узагальнюють досвід роботи та результати досліджень у сфері вищої освіти та інших галузях знань. Основні рубрики вісника відповідають напрямам гуманітарної підготовки та соціально-гуманітарної освіти, яка здійснюється Навчально-науковим гуманітарним інститутом Національного університету кораблебудування. Вісник розрахований на викладачів, наукових працівників, фахівців, молодих науковців у сфері вищої освіти.

УДК 001(062.552)

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2025

УДК 364-787.34:159.9

Зайка Г. О.

студент спеціальності 053 Психологія, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), annadokienko25@gmail.com

Олексюк О. М.

доцент кафедри української мови та літератури та методики навчання, Філологічний факультет Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), olesyaoleksyuk1@gmail.com

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА РОБОТА З ЖІНКАМИ, ЯКІ СТАЛИ ЖЕРТВАМИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Розкрито особливості соціально-психологічної роботи з жінками, які зазнали домашнього насильства. Представлено результати емпіричного дослідження із застосуванням психодіагностичних методик. Зроблено висновок про доцільність комплексного та міждисциплінарного підходу у допомозі жінкам, що пережили домашнє насильство.

Ключові слова: домашнє насильство, психологічна допомога, жінки, психокорекційна програма, тривожність.

Постановка проблеми. Домашнє насильство залишається однією з найгостріших соціальних проблем сучасного українського суспільства. Незважаючи на законодавчі зміни, посилення відповідальності кривдників та діяльність спеціалізованих служб, кількість жінок, що зазнають психологічного, фізичного чи економічного тиску в сім'ї, не зменшується.

Як підкреслює Л. Герасіна, насильство виступає формою соціальної деструкції, що руйнує не лише особистість, а й соціальні зв'язки та моральний клімат суспільства [1, с. 89]. Особливої ваги набуває питання надання психологічної допомоги постраждалим жінкам, адже саме вони найчастіше опиняються в умовах тривалого емоційного тиску, що призводить до травматизації та дестабілізації особистісного розвитку.

Соціально-психологічна робота психолога в цій сфері потребує міждисциплінарного підходу: поєднання правового, етичного, соціального та власне психотерапевтичного аспектів. При цьому ключовим завданням стає відновлення базового почуття безпеки, формування довіри до оточення та власних ресурсів жінки, що пережила травматичний досвід.

Метою дослідження є розкриття особливостей соціально-психологічної роботи з жінками, які стали жертвами домашнього насильства, визначення ефективних методів і стратегій психологічної допомоги, спрямованих на відновлення їхньої психоемоційної рівноваги та соціальної адаптації.

Методи дослідження. У процесі роботи було використано як теоретичні, так і емпіричні методи. Теоретичний рівень охоплював аналіз, узагальнення та систематизацію наукових джерел, присвячених проблемі домашнього насильства та психологічної допомоги постраждалим жінкам, а також порівняння концептуальних підходів до соціально-психологічної підтримки.

Емпіричний рівень включав застосування стандартизованих психодіагностичних методик: тесту

визначення рівня тривожності Шейна Тейлора, шкали депресії Бека. Було проведено інтерв'ювання, спрямоване на виявлення особливостей переживання травматичного досвіду й труднощів у формуванні довірливих стосунків.

Виклад основного матеріалу. Жінки, які зазнали домашнього насильства, стикаються не лише з фізичними чи економічними обмеженнями, а й з глибокими психологічними наслідками. Як зазначає В. Синишина, у більшості випадків жертви перебувають у стані тривалого емоційного виснаження, мають низьку самооцінку та відчувають страх перед можливістю повторення насильницьких дій [2, с. 34]. Саме тому робота психолога потребує особливої чутливості та поєднання емпатії з професійною дистанцією.

На думку А. Української, психологічна допомога має включати кілька етапів: кризове втручання, емоційне відновлення та формування життєвих стратегій [3]. Важливим кроком стає створення атмосфери довіри, де жінка може без страху говорити про свій досвід. Тут ключовим є застосування методів активного слухання, підтримувальних бесід, робота з почуттям провини та сорому, які часто переслідують жертв.

О. Ференц акцентує увагу на правовому аспекті проблеми, підкреслюючи, що ефективність соціально-психологічної роботи значною мірою залежить від міжвідомчої співпраці та узгодження дій психологів, юристів, соціальних працівників [4]. Адже лише комплексна допомога дозволяє жінці не лише впоратися з травматичними переживаннями, а й отримати реальні інструменти для побудови безпечного життя.

У рамках дослідження було проведено емпіричне опитування 40 жінок, які звернулися по допомогу до психологів після досвіду насильства. Для діагностики їхнього психоемоційного стану використано методику визначення рівня тривожності Шейна Тейлора, шкалу депресії Бека та інтерв'ювання. Результати аналізу показали, що більшість учасниць

мали підвищений рівень тривожності, виражені депресивні симптоми та значні труднощі у побудові довірливих стосунків з оточенням.

З метою подолання виявлених труднощів жінкам було запропоновано пройти 10-тижневу психокорекційну програму, що включала індивідуальні консультації з використанням технік когнітивно-поведінкової терапії, арттерапевтичні практики, участь у групах підтримки за принципом «рівний – рівному», а також вправи стабілізації (дихальні техніки, тілесно орієнтовані методи). Важливою складовою програми стала міждисциплінарна взаємодія: паралельно з психологами працювали юристи й соціальні працівники, що забезпечило комплексність підтримки.

Повторне опитування після завершення програми засвідчило позитивні зрушення: рівень тривожності знизився в середньому на 35 %, відбулося зменшення проявів депресивних симптомів, покращилася самооцінка та зросла здатність жінок до налагодження довірливих взаємин. Ці результати підтверджують ефективність поєднання індивідуальних, групових і стабілізаційних форм психологічної роботи у контексті подолання наслідків домашнього насильства.

Висновки. Проведене дослідження підтвердило, що жінки, які пережили досвід домашнього насильства, мають високий рівень психоемоційної вразливості, що виявляється у тривожності, депресивних станах та порушеннях соціальних контактів. Емпіричні дані засвідчили, що без цілеспрямованої психологічної допомоги ці прояви набувають хронічного характеру та ускладнюють адаптацію постраждалих.

Розроблена та апробована психокорекційна програма показала свою ефективність: зменшення

тривожності, зниження симптомів депресії та підвищення самооцінки жінок доводять, що комплексний підхід, який включає індивідуальні консультації, групову підтримку, арттерапію й стабілізаційні техніки, є оптимальним у роботі з даною категорією клієнтів.

Особливої ваги набуває принцип міждисциплінарної взаємодії: залучення юристів та соціальних працівників дозволяє не лише зменшити психологічні наслідки травми, а й забезпечити відновлення почуття захищеності та реальну можливість побудови безпечного майбутнього.

Таким чином, результати дослідження підтверджують, що соціально-психологічна робота з жінками, які стали жертвами домашнього насильства, має бути системною, довготривалою й поєднувати психотерапевтичний, просвітницький та правозахисний компоненти. Саме такий підхід здатний забезпечити відновлення внутрішніх ресурсів жінки та сприяти її повноцінній інтеграції у суспільство.

Література

1. Герасіна Л. Насильство як соціальна деструкція. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2015. № 1148. С. 87–97.
2. Синишина В. М. Психологічна допомога жінкам, що постраждали від гендерно-обумовленого насильства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2022. № 2. С. 33–37.
3. Українська А. Психологічна допомога жертвам насильства. URL: <https://psymag.info/article/psiholog-chna-dopomoga-zhertvam-nasilstva-1634568473/> (дата звернення: 02.10.2025)
4. Ференц О. І. Щодо запобігання та протидії домашньому насильству в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2024/90.pdf (дата звернення: 02.10.2025)

Zaika H. O., Student of the Specialty 053 Psychology, Education and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), annadokienko25@gmail.com

Oleksyuk O. M., Associate Professor of the Department of Ukrainian Language and Literature and Teaching Method, Faculty of Philology of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), olesyaoleksyuk1@gmail.com

SOCIO-PSYCHOLOGICAL WORK WITH WOMEN WHO HAVE BECOME VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE

The features of socio-psychological work with women who have experienced domestic violence are revealed. The results of an empirical study using psychodiagnostic methods are presented. A conclusion is drawn about the expediency of a comprehensive and interdisciplinary approach in providing assistance to women who have survived domestic violence.

Keywords: domestic violence, psychological assistance, women, psychocorrectional program, anxiety.

ЗМІСТ

ІНКЛЮЗІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ

ВІТАЛЬНІ СЛОВА	4
<i>Бережник О. В., Коренева Ю. П.</i> Емоційна грамотність як чинник збереження психологічного здоров'я студентської молоді в умовах соціальної нестабільності.....	6
<i>Білокамінська Л. А., Чугуєва І. Є.</i> Професійна самореалізація як чинник становлення особистості жінок.....	8
<i>Демкова Н. Ю., Рогальська-Яблонська І. П.</i> Особливості адаптації дітей шестирічного віку до навчальної діяльності	10
<i>Дігтяренко В. Ю., Литвиненко І. С.</i> Захисні механізми психіки в умовах стресових ситуацій.....	12
<i>Заїка Г. О., Олексюк О. М.</i> Соціально-психологічна робота з жінками, які стали жертвами домашнього насильства.....	14
<i>Карсканова С. В., Прийма О. М.</i> Особливості сепарації підлітків з особливими освітніми потребами.....	16
<i>Карсканова С. В., Ніязов Р. В.</i> Вибір стратегій поведінки особистості при внутрішньоособистому конфлікті.....	18
<i>Кравчук О. Ю.</i> Інклюзивне освітнє середовище в закладах вищої освіти: концепції, виклики та траєкторії розвитку	21
<i>Кравчук О. Ю.</i> Штучний інтелект як інструмент підтримки практики психологів у роботі з інклюзивними учнями.....	23
<i>Кравчук О. Ю., Новікова Г.</i> Інклюзивні підходи до психосоціальної підтримки підлітків: адаптація до різних потреб та контекстів	25
<i>Кравчук О. Ю., Райковська В. М.</i> Профорієнтація дітей з особливими потребами: міжгалузевий підхід, індивідуальна підтримка та інклюзивні траєкторії розвитку.....	27
<i>Кравчук О. Ю., Ускова О. М.</i> Моніторинг розвитку соціальних навичок за допомогою ШІ: приватність, етика та інтерпретація результатів	29
<i>Кравчук О. Ю., Христиановська Л. А.</i> Роль сім'ї та партнерського оточення в процесі психологічної реабілітації жінок	31
<i>Курчатова А. В.</i> Теоретико-методологічні підходи розкриття механізмів реалізації супервізії в інклюзивній освіті.....	33
<i>Ларченко І. В., Богданова О. В.</i> Інноваційні тенденції та впровадження технологій штучного інтелекту у вищій освіті.....	35

Ларченко І. В., Іщенко О. А.	Модераційний ефект емоційного інтелекту у збереженні автономної мотивації студентів в умовах стресогенності.....	38
Ларченко І. В., Іщенко Я. П.	Взаємозалежність когнітивних та емоційних процесів у стані довготривалого стресу в осіб, що мешкають у прифронтових зонах.....	40
Литвиненко І. С.	Послуга раннього втручання – перша сходинка інклюзії.....	43
Литвиненко І. С., Гончарова О. О.	Емоційне вигорання працівників гуманітарної сфери та представників допомагаючих професій в контексті ургентного реагування	44
Литвиненко І. С., Джигота Е. В.	Деякі аспекти психологічної допомоги військовим після повернення з зони бойових дій засобами арттерапії.....	47
Литвиненко І. С., Малюжеко М. В.	Формування пізнавальної мотивації у дітей молодшого шкільного віку	49
Матко Д. А., Олексюк О. М.	Вплив соціальних мереж на формування ціннісно-сислової сфери особистості.....	51
Матко Д. А., Олексюк О. М.	Соціальні мережі як середовище конструювання ідентичності та ціннісних пріоритетів.....	53
Межуєва К. Д., Олексюк О. М.	Особливості ментального здоров'я жінки у перинатальний період	55
Межуєва К. Д., Олексюк О. М.	Психологічні особливості адаптації до вагітності та подолання ознак посттравматичного стресового розладу, отриманого внаслідок пережитих психотравмуючих ситуацій.....	57
Михальченко Н. В.	Складові готовності майбутніх вчителів початкових класів до розвитку рефлексії учнів в умовах інклюзивного навчання	60
Михальченко Н. В., Криницька О. О.	Психологічна підтримка осіб, які пережили травматичні події: комплексний аналіз методів, ефективності та факторів впливу	63
Михальченко Н. В., Михальченко І. В.	Симптоми професійного вигорання педагогів та фахівців	65
Мірзоян К. О.	Взаємозв'язок самооцінки та рівня самоактуалізації у творчих особистостей.....	68
Мочалова О. В.	Особливості розвитку пізнавальних процесів дітей дошкільного віку з порушенням інтелектуального розвитку.....	69
Олексюк О. М., Корнієнко В. А.	Особливості проявів ПТСР у військових і шляхи запобігання.....	71
Прасол Д. В.	Характер і причини визначення інвалідності серед осіб з особливими освітніми потребами, які здобувають освіти за умови інклюзивного навчання.....	73
Сінченко В. М., Коренева Ю. П.	Майндфулнес-практики як засіб збереження психоемоційної стійкості у волонтерській діяльності в умовах воєнного часу	75
Сеннар К. Б., Олексюк О. М.	Вплив професійного іміджу на ефективність консультативної діяльності психолога	77
Сеннар К. Б., Олексюк О. М.	Імідж психолога як чинник успішної професійної реалізації	79

Ткаченко О.	Прояви булінгу в закладах середньої освіти.....	81
Тур О. В.	Управління інклюзією у закладах вищої освіти: стратегії формування інклюзивної культури та їх вплив на результативність закладу освіти.....	82
Чугуєва І. Є., Мачечук Н. В.	Психологічні чинники соціальної реінтеграції учасників бойових дій	84
Яблонський А. І., Савицький О. В.	Теоретичні підходи до вивчення бойового стресу у військовослужбовців.....	86

МИКОЛАЇВЩИНА І ПІВНІЧНЕ ПРИЧОРНОМОР'Я: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Бєляков Д.	Імператорський Новоросійський університет – метеорологічна перлина Північного Причорномор'я.....	89
Галєєва М.	Психологічна допомога сім'ям загиблих воїнів.....	91
Гей С. П.	Грецькі топоніми Північного Причорномор'я: історико-лінгвістичний аспект	92
Гранченко М. В., Хрящевська Л. М.	Відкриття перших закладів освіти в Одесі (1794–1830-ті рр.)	95
Коваль Г. П., Ляшенко І. О.	Висвітлення моментів життя караїмів Одеси на сторінках газети «Одесские Новости» в кінці XIX – на початку XX ст.	96
Костирко Т. М.	Штучний інтелект як інструмент збереження культурної спадщини університетів.....	97
Нефьодов Д.	Освітнє та громадське значення історичного краєзнавства в сучасних вітчизняних закладах освіти	99
Рижева Н., Довбня В.	Пам'яткоохоронна діяльність на території Миколаївської області (2000–2019 рр.).....	101
Рижева Н., Михайлов М.	Культурні взаємовпливи у декоративному оздобленні піхов мечів Київської Русі	102
Семешин Е.	До біографії Валерії Містюк: Уродженка Миколаєва в історії радянської психології.....	104
Сергієва Ю. С., Матвієнко Л. В.	Експерименти на Засільському цукровому заводі: історичний екскурс.....	105
Тернович Б. П.	Голокост на Миколаївщині.....	106
Ткаченко О.	Прояви булінгу в закладах середньої освіти: теоретичний аналіз	107
Філенко А., Нефьодов Д.	Західна історіографія господарської реформи у СРСР 1965 р.	108
Фьольдварі Шандор.	Український газ під Чорним морем і перспективи турецьких інвестицій	111
Шевченко А.	Становлення землеробства у Буджаку на початку XIX ст.	112
Шевчук В.	Український націонал-комунізм 1918–1921 рр.: історіографічний та джерелознавчий аналіз	114

ДИЗАЙН

Данильченко Н. В., Гавловська Д. А.	Сучасні концепції в проектуванні дизайну плавучих будинків	116
Матійко Н. О., Бєлосвіт Я. О.	Управління дизайном в епоху цифрових технологій: синергія комп'ютерної графіки та креативних процесів.....	118
Матійко О. В., Обухова В. О.	Сучасні текстильні матеріали в інтер'єрних макетах: імітація оббивки і декоративних елементів.....	119
Портнов Д., Атанова Є.	Значення академічного рисунка у формуванні конструктивного мислення майбутніх дизайнерів.....	121

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ**Вакуліна Л. М., Лагерний Д. І.**

Фізичне виховання як компонента патріотичного формування молоді 123

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ НАУКИ**Бобіна О. В.** Як працює Гуманітарний інститут на четвертий рік Великої війни 126**Валуєва Ю. А., Чурсіна А. О., Шаповалова І. В.**

Розвиток освіти південної України у XIX–XX ст. 130

Васильєва В. В., Лукашик В. І., Шаповалова І. В.

Війна і психічне здоров'я українців в умовах воєнного стану 132

Волкотрубенко Є. О., Шаповалова І. В.Еволюція портової інфраструктури Миколаївщини
як чинник економічного зростання південного регіону 135**Запесочний Н. О., Шаповалова І. В.**Розвиток суднобудівної промисловості Миколаївщини:
історичний вимір та сучасні перспективи 136**Залізко А. С., Шаповалова І. В.**Формування багатонаціонального культурного середовища
Північного Причорномор'я (кінець XVIII ст. – XIX ст.) 138**Корольова Т. М., Кравчук О. Ю.**Психологічні чинники медіаграмотності як елемент соціальної
компетентності індивіда 140**Михальченко Н. В., Молчанова О. М.**Готовність майбутніх вчителів початкових класів
до організації навчальної діяльності молодших школярів 141**Моїсеєнков А. В., Шаповалова І. В.** Особливості соціально-економічного життя

Північного Причорномор'я у період 1917–1921 рр. 144

Надточій І. В.Взаємодія медицини та освіти у реалізації програм раннього
втручання у розвиток дитини 146

ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВИХ СТАТЕЙ 154

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СТАТТІ 155